

Nejvyšší soud jako soud zrušovací uznal o zmateční stížnosti generální prokuratury na záštitu zákona právem: Rozhodnutím lichevního odvolacího soudu při krajském soudě v Chrudimi ze dne 24. září 1921 porušen byl zákon v ustanovení čl. IX. uvozovacího patentu k trestnímu zákonu, § 1. zákona ze dne 17. října 1919, čís. 562 sb. z. a n. a § 9 zákona ze dne 18. března 1921, čís. 129 sb. z. a n., výrok ten se zrušuje a ukládá se odvolacímu soudu, by ve věci znovu rozhodl.

Důvody:

Rozsudkem lichevního odvolacího soudu při krajském soudě v Chrudimi ze dne 2. července 1921 uznán byl 52-letý Josef R. vinným přestupkem § 7 zákona ze dne 17. října 1919, čís. 568 sb. z. a n., jehož se dopustil tím, že dne 23. prosince 1920 v P. využívaje mimořádných válkou vyvolaných poměrů žádal za 1 kg bílých říčních ryb cenu zřejmě přemrštěnou t. j. 16 event. 12 K za 1 kg a odsouzen za to do tuhého vězení na 14 dní, k pokutě 500 K, pro případ nedobytnosti do vězení na dalších 5 dnů a ku ztrátě práva volebního. K žádosti odsouzeného byl tomuto po veřejném sezení usnesením okresního soudu v Pardubicích ze dne 10. září 1921 povoleno podmíněný odklad trestu na dobu zkušební dvou let. K odvolání veřejného obžalobce bylo rozhodnutím lichevního odvolacího soudu v Chrudimi ze dne 24. září 1921 odvolání veřejného žalobce místa dáno a vysloveno, že se odsouzenému Josefu R-ovi podmíněný odklad trestu nepovoluje a to jedině z toho důvodu, jelikož soud pokládal za to, že pro použití § 9 zákona ze dne 18. března 1921, čís. 129 sb. z. a n. rozhodnou jest doba vynesení rozsudku a nikoliv doba spáchání skutku. Názor posléz uvedený jest právně mylný. Zákonem o podmíněném odsouzení ze dne 17. října 1919, čís. 562 sb. z. a n. bylo ustanoveno, kdy a za jakých podmínek pokládá se za to, že vinník odsouzen nebyl. Tím stal se zákon ten částí materiálního zákona trestního a platí proň také čl. IX. uvozovacího zákona k zákonu trestnímu, dle něhož činy trestné, jichž se někdo přede dnem platnosti nového zákona dopustil, posuzovati dlužno podle tohoto zákona jen dotud, pokud není přísnější než právo předešlé. Zákon ze dne 18. března 1921, čís. 129 sb. z. a n., jenž nabyl účinnosti dne 19. dubna 1921, vylučuje v § 9 podmíněný odklad trestu při osobách starších 18 let, jde-li o odsouzení pro trestný čin podle zákona ze dne 17. října 1919, čís. 568 sb. z. a n. Jeví se proto přísnějším než posléz uvedený zákon, jenž do platnosti prvéjšího podmíněčné odsouzení připouštěl.

Čís. 674.

»Více osobami« nemíní se v § 68 tr. zák. značnější množství. Pachatelem zločinu dle § 68 tr. zák. jest i ten, kdo se ke sročení přidružil později, i ten, kdo činů, jimiž se kladl vrchnosti násilím odpor, ani sám nepředse-
vzal. Není třeba, by odpor směřoval proti aktivnímu vystoupení vrchnosti.

Pojem náčelníka (§ 72 tr. zák.) nepředpokládá, by měl za sebou větší zástup lidu. Pobuřovatel může působiti i pouze psychicky.

(Rozh. ze dne 31. prosince 1921, Kr II 348/21.)

Nejvyšší soud jako soud zrušovací zavrhl po ústním líčení zmateční stížnost obžalovaných do rozsudku krajského soudu v Uh. Hradišti ze dne 16. března 1921, jímž byli uznáni všichni stěžovatelé vinnými zločinem pozdvižení dle § 68 tr. zák., někteří z nich též zločinem dle § 69 tr. zák.

Důvody:

Zmateční stížnost uplatňuje číselně důvody zmatečnosti dle § 281 čís. 5, 9 a), 10, 11 tr. ř. Uplatňování důvodu zmatku dle § 281 čís. 5 tr. ř. bylo by možno spatřovati nanejvýše v námitce, zařaděné ostatně v celek vývodů, jimiž provádí stížnost důvody zmatečnosti hmotněprávní, jakoby rozsudek nebyl odůvodněn, pokud jde o zjištění, že kritického dne došlo v L. ke sročení a jakoby nezjišťoval a neodůvodňoval, v čem sročení spočívalo. Nehledě však k tomu, že rozsudek nejen zjišťuje, že jde v tomto případě o sročení ve smyslu § 68 tr. zák., nýbrž že tento svůj výrok v rozhodovacích důvodech dosti obšírně i případně odůvodňuje, je z oné souvislosti námitky s vývody, jimiž stížnost s hlediska důvodu zmatečnosti hmotně právní uplatňuje svůj odchýlný názor o podstatě sročení, zřejmé patrně, že i cnou námitkou míní stížnost říci pouze tolik, že nalézací soud ve zjištěných skutečnostech shledal dle názoru stížnosti mylně sročení a že tedy s hlediska právních názorů, hájených stížností, není jeho výrok odůvodněn. Stížnost namítá, že o sročení ve smyslu § 68 tr. zák. nemůže býti v tomto případě řeči, jelikož na četnickou stanici přišlo pouze několik osob, individuálně zjištěných, kdežto dle názoru stížnosti pojem sročení předpokládá vystoupení většího množství lidí, v němž jednotlivcova individualita úplně zaniká; na oporu tohoto svého názoru dovolává se ustanovení §§ 76, 81, 83 tr. zák. (obratů »ve spojení s jinými«, »více osob, ale bez sročení«, »s více sebranými lidmi«), které také předpokládají pluralitu osob, a dovozuje, že pluralita sama ještě pojmu sročení nezakládá. Názor, uplatňovaný stížností je právně mylný. Nevhodně dovolává se stížnost na jeho odůvodnění citovaných právě ustanovení trestního zákona, neboť, nehledě k tomu, že při skutkových podstatách dle §§ 76 a 81 tr. zák. dle slovního znění těchto zákonných ustanovení vůbec na tom nesejde, byla-li trestná činnost předsevzata jediným pachatelem nebo pachateli několika (§ 81 tr. zák.) a to po případě ve spojení s nimi (§ 76 tr. zák.), je pro posouzení otázky směrodatným výhradně doslov a smysl §u 68 tr. zák. Zákon mluví v §u tom o sročení se »více osob«. I když ani v zákoně samotném ani jinde nelze naléztí podklad pro určení nejmenšího počtu osob, který již vyhovuje pojmu »více osob«, o tom zajisté pochybnosti býti nemůže, že počet 7 osob, o který se jedná v tomto případě, odpovídá již pojmu tomu, nehledě ani k tomu, že dle rozsudkového zjištění stáli za výjevem na četnické stanici i venku lidé; rozsudek nezjišťuje sice výslovně, že i tu šlo o účastníky sročení, ale zakládá na jich přítomnosti svůj závěr, dle něhož byla situace pro mužstvo četnické stanice hroživou. Předpoklad stížnosti, že o sročení možno mluvití jen při takovém množství, v němž jednotlivcova individualita zaniká, nenachází opory ani ve slovném znění § 68 tr. zák. ani v pojmu sročení, které je myslitelné i v příčině osob, jež jsou vrchnostenským osobám, proti nimž trestná činnost směřuje, osobně známy. Rozsudek ostatně nezjišťuje, že by byli

účastníci sročení neb i jen jednotliví z nich mužstvu četnické stanice, známi bývali. Stížnost dále namítá, že k odůvodnění viny oněch ze stě-
žovatelů, v jejich jednání shledal nalézací soud skutkovou podstatu zlo-
činu dle §§ 68, 69 tr. zák., nestačí pouhé zjištění, že se ke sročenému davu
připojili, naopak dlužno prý zjistiti, měli-li přímou účast na odzbrojování
četnictva, pokud se týče na výzvě k četnictvu, by odložilo (dle rozsudku
správně i odevzdalo) zbraně. Také tu vychází zmateční stížnost z myl-
ného hlediska právního. Skutková podstata zločinu dle § 68 tr. zák. je
dána a čin je dokonán již tím, že se více osob srotilo k tomu cíli, aby
vrchnosti násilím kladen byl odpor; není tudíž jednak kladení násilného
odporu vrchnosti pojmovým znakem zločinu, nýbrž jen cílem vlastní
trestné činnosti, jednak dlužno pachatele zločinu spatřovati dle § 69 tr. zák.
v každém, kdo se ke sročení ať již hned z počátku či teprve v dalším
průběhu přidruží, a to i v takových účastnících sročení, kteří činů, jimiž
vrchnosti násilím odpor byl kladen, sami svými vlastními osobami nepřed-
sevzali. Právem spatřuje proto rozsudek spolupachatele zločinu ve smyslu
§ 69 tr. zák. i ve jmenovaných čtyřech obžalovaných, kteří se dle rozsud-
kového zjištění přidali k ostatním třem obžalovaným, ubírajícím se na
četnickou stanici za tím účelem, by dle úmyslu, těmito předem smluve-
ného, odzbrojili četnictvo, při čemž dle výslovného zjištění rozsudkového
všichni věděli, oč běží, přes to však vešli, vnikli společně s nimi až do
místnosti četnické stanice a tam setrvali, když obžalovaný Alois S., před-
loživ lístek obecního starosty, znějící: »Pověřuji člena obecní rady Aloisa
S-a, aby šel s důvěrníky k místnímu četnictvu a odzbrojil je a zbraně
uložil na obecní radnici«, vůči četnickému strážmistru Janu F-ovi, který
prohlásil, že takové psaní mu není směrodatným a že proň platí rozkazy
vyšších představených, navzájem prohlásil, že za nimi (obžalovanými)
stojí celá masa dělnictva a všechno vojsko, a že neručí (S.) za to, že by
došlo k demonstraci, kdyby četníci zbraní neodevzdali. Ve výrocích S-a
ve spojení se situací, kterou označuje rozsudek jako tak hrozivou, že se
bylo skutečně obávati něčeho podobného, co naznačoval, čím vyhrožoval
svými výroky obžalovaný S., spatřuje nalézací soud pohružku a tedy ná-
silí, kterým četnictvu kladen byl odpor, spčívající v jeho odzbrojení;
oně čtyry obžalované pak činí za jednání S-a i za jeho výsledek spolu-
zodpovědnými, vycházejí z úvahy, věcně i právně odůvodněné, že takto
byli vědomě společními na skutku protizákonném, směřujícím proti
vrchnosti, totiž na sročení, které mělo za účel, aby bylo odzbrojeno čet-
nictvo a aby takto vrchnosti násilím byl kladen odpor. Tím pozbývá vší
podstaty i výtka, činěná rozsudku zmateční stížností v ten smysl, že roz-
sudek nezjišťuje, v jaké míře měli jmenovaní čtyři obžalovaní na trestném
činu účast, pokud se týče, že rozsudek nezjišťuje, měli-li přímou účast
na odzbrojování četnictva. Připomenouti sluší nanejvýš, že o Vincenci
W-ovi rozsudek zvlášť zjišťuje, že na četnické stanici také ze zástupu
mluvil a že jím zejména přednesena byla žádost, by četníci odevzdali S-ovi
klíček kanceláře, do níž zavřeli zbraně. Kladení násilného odporu vrchnosti
spatřuje rozsudek v odzbrojení četnictva, k němuž došlo dle rozsudkového
zjištění tím způsobem, že se sice četnický strážmistr F. nejprve, ač
měl po slovech obžalovaného S-a dojem, že nastal státní převrat, roz-
hodl, že zbraní nevydá, že však na konec četníci zavřeli zbraně do kan-
celáře, jejíž klíček na žádost obžalovaného odevzdali S-ovi, při čemž

se výslovně poukazuje na situaci, shora dle rozhodovacích důvodů rozsudku již blíže doličenou. Zavřením zbraní do kanceláře a odevzdáním klíče jednomu z obžalovaných dosaženo bylo i cíle sročení, tak že ne-sejde na tom, že četníci, jak na základě příslušného rozsudkového zjištění zdůrazňuje stížnost, majíce od oné kanceláře druhý klíček, použili vlastně lsti, která jim umožnila, že si po odchodu zástupu otevřeli kancelář a si zbraně zase vzali. Bezpodstatnou je tudíž námitka stížnosti, jakoby ne-bylo rozsudkem zjištěno, že obžalovaní nějakým způsobem mařili působnost četnické stanice nebo jí v jejím úředním jednání překáželi; námitka jest ostatně i bezpředmětna, neboť jí stížnost uplatňuje v rámci vývodů, jimiž se snaží dovoditi, že zjištěné jednání obžalovaných nezakládá ani skutkové podstaty jiného činu trestného než zločinu dle § 68 tr. zák., při čemž má patrně na zřeteli zločin dle § 76 tr. zák. Právně bezpodstatnou je konečně námitka, kterou stížnost staví v čelo svých vývodů, že o skutkové podstatě zločinu dle § 68 tr. zák. nelze v tomto případě mluvíti již proto, že se vrchnost, četnictvo, chovala pasivně, kdežto, dle názoru stížnosti je pojmovým předpokladem zločinu toho aktivní vystoupení vrchnosti, kterému má násilím kladen býti odpor. Tento názor je právně mylný. Úmyslem odporu ve smyslu § 68 tr. zák. může býti dle slovního znění tohoto zákonného ustanovení také, aby bylo něco vynuceno, neb aby jen jakýmkoli způsobem rušen byl veřejný pokoj. V tomto případě nemusí, v případě onom pak ani namnoze nemůže násilný odpor směřovati proti nějakému aktivnímu vystoupení vrchnosti, které na ní naopak kladením násilného odporu teprve vynuceno býti má. Tomu bylo tak i v tomto případě, v němž dle rozsudkového zjištění mělo býti četnictvo odzbrojeno, pokud se týče donuceno k odevzdání zbraní, nehledě ani k tomu, že dle rozsudkového výroku bylo cílem sročení po případě, by rušen byl veřejný pokoj a pořádek. Odpovídá tudíž skutkové podstatě zločinu dle § 68 tr. zák. i takové sročení, které směřuje k tomu, by násilím překonán byl odpor, se strany vrchnosti, proti níž útok čelí, teprve očekávaný neb i jen předpokládaný. Správně podřadil proto nalézací soud jednání obžalovaných skutkové podstatě zločinu dle § 68, pokud se týče § 69 tr. zák. a jest odůvodněna stížnost i potud, pokud proti výroku rozsudkovému uplatňuje důvod zmatečnosti dle § 281 čís. 9 a) tr. ř. Tím stávají se bezpředmětnými vývody, jimiž stížnost dovozuje, že zjištěné jednání obžalovaných nezakládá ani skutkové podstaty jiného činu trestného, najmě zločinu dle § 76 tr. zák. Vývody těmi neprovádí arci stížnost ani důvodu zmatku dle § 281 čís. 10 tr. ř., jehož se v úvodě číselně dovolává, což ostatně sama naznačuje svým konečným návrhem, jímž se dovolává toho, by byli obžalovaní z obžaloby vůbec sprostěni. Uplatňujíc konečně v rámci oněch vývodů, jimiž provádí se odvolání co do výroku o trestu, in eventum důvod zmatečnosti dle § 281 čís. 11 tr. ř., brojí stížnost proti výroku, jímž někteří obžalovaní byli uznáni za vůdce a pobuřovatele a jimž tudíž trest vyměřen byl dle první sazby § 72 tr. zák. Stížnost namítá, že v obžalovaných nelze spatřovati náčelníky nějakého hnutí, kdyžtě toto dle samotného rozsudku sestávalo z pouhých 7 osob, tak že by skoro na každou osobu připadl jeden pobuřovač a náčelník. Stížnost vychází tu opět z onoho právně mylného názoru, že pojmovým předpokladem sročení jest větší množství lidí, v němž jednotlivcova individualita plně zaniká a že tedy i vůdcem, náčelníkem ve smyslu prvé věty

§ 72 tr. z. jest pouze ten, kdo vykonává, jak stížnost dále míní, psychický nátlak na velké množství lidu, na dav, a stává se jeho vůdcem. Není-li, jak shora dolíčeno, pojmovým předpokladem sročení vůbec větší množství lidí, není důsledně ani podmínkou zvýšené trestnosti dle prvé sazby § 72 tr. zák., role náčelníka, vůdce oproti jakémusi většímu množství lidí nebo dokonce oproti davu; pak ale nesejde ani na vzájemném poměru číselného počtu vůdců a ovšem i pobuřovatelů oproti počtu ostatních účastníků sročení. Stejně nesprávným je názor stížnosti, že pojmu náčelníka (a patrně i pobuřovatele) vyhovuje pouze psychický nátlak na množství. Stačíť naopak k pojmu pobuřování jakékoli intelektuelní působení na jiné, směřující ke kladení odporu, které se ani nemusí uskutečnit právě slovem, nýbrž i jakýmkoli jiným prostředkem, byl-li na straně pachatelově úmysl, působiti na soudruhy způsobem vzněcujícím, povzbuzujícím, zažihajícím. Ve jmenovaných třech obžalovaných shledal nalézací soud vůdce a pobuřovatele dle rozhodovacích důvodů rozsudku proto, že oni nejen první pojali rozhodnutí k trestnému činu, nýbrž že si svým jednáním vedli jako hlavy, S. že zejména převzal vědomě funkci náčelníka, že se však také ostatní stali od počátku náčelníky celého hnutí a že v ostatních spoluobžalovaných vzbudili představu a rozhodnutí k trestnému činu, na četnické stanici pak že obžalovaní S. a D. vedli hlavní slovo. Tento rozsudkový závěr nachází v příslušných skutkových zjištěních rozsudku dostatečnou oporu, tak že i námitka stížnosti, že nalézací soud při výměře trestu překročil meze své trestní pravomoci, správně řečeno hranici trestní sazby, založené na přitěžující okolnosti, v zákoně jmenovitě uvedené, jeví se býti bezpodstatnou.
